

**Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Od producenta do konsumenta (od pola do stołu) –
wymiar lokalny i regionalny**

(2021/C 37/04)

Sprawozdawca: Guido MILANA (IT/PES), członek rady gminy Olevano Romano (Rzym)

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

1. Z dużym zadowoleniem przyjmuje strategię „od pola do stołu” (dalej: „strategia”), która wraz z unijną strategią na rzecz bioróżnorodności na okres do 2030 r.⁽¹⁾ znajduje się w sercu Europejskiego Zielonego Ładu⁽²⁾ i ma zasadnicze znaczenie dla uczynienia z Europy pierwszego kontynentu neutralnego dla klimatu do 2050 r. Podkreśla, że obie strategie należy całkowicie połączyć w celu ograniczenia wpływu systemów żywnościowych na klimat, zrównoważone środowisko i różnorodność biologiczną, wspierając zdrowie gleby, ochronę owadów zapylających, wykorzystywanie zasobów biologicznych na potrzeby integrowanej ochrony roślin, zasobów wodnych i ekosystemów oraz zapewniając zarazem zdrową i bezpieczną żywność. Muszą one również pomóc w rozwiązaniu problemu wyludniania się obszarów wiejskich. Komitet uważa, że samowystarczalność żywnościowa ma równie strategiczne znaczenie i wymaga utrzymania zdolności produkcyjnych, w związku z czym konieczne jest dostateczne wsparcie budżetowe ze strony UE.
2. Podkreśla potrzebę zapewnienia spójności między różnymi obszarami związanymi z żywnością, takimi jak rolnictwo, hodowla zwierząt, gospodarka leśna, rybołówstwo i gospodarka morska oraz polityka w dziedzinie ochrony środowiska, energii, zdrowia, konsumentów, produkcji, zatrudnienia, rozwoju obszarów wiejskich i polityka leśna, poprzez przyjęcie podejścia opartego na wielopoziomowym sprawowaniu rządów, tak aby działania uzgodnione na szczeblu europejskim mogły pomóc w realizacji strategii na rzecz ambitnych i wspólnych celów reform. Wkład społeczności lokalnych i społeczności wiejskich musi być lepiej doceniany i uwzględniany w strategiach politycznych. Zasadnicze znaczenie ma ponowne powiązanie tożsamości kulturowej regionów z ekosystemami.
3. Akcentuje, że pandemia COVID-19 uświadomiła nam w dużym stopniu wzajemne zależności między zdrowiem, ekosystemami, łańcuchami dostaw, wzorcami konsumpcji i ograniczonymi możliwościami naszej planety. Obecna pandemia jest tylko jednym z przykładów: zwiększenie częstotliwości występowania susz, powodzi, pożarów lasów i nowych agrofagów stale przypomina, że nasz system żywnościowy jest zagrożony i musi stać się bardziej zrównoważony i odporny, zdolny do działania we wszystkich okolicznościach i zapewnienia obywatelom wystarczających dostaw zdrowej żywności w wystarczającej ilości i po przystępnych cenach.
4. Zwraca uwagę, że nie można rozwijać zrównoważonego rolnictwa, jeżeli UE będzie nadal importować produkty rolne po niskich cenach, które nie są zgodne z europejskimi normami produkcji i konkurują nieuczciwie z europejskimi łańcuchami produkcji, oraz eksportować nadwyżki po cenach niższych od europejskich kosztów produkcji. Domaga się, aby pilnie wprowadzono nowe, bardziej sprawiedliwe i bardziej solidarne zasady wielostronne, tak aby nie ucierpiało zrównoważony charakter gospodarstw europejskich. Ma nadzieję, że to nowe podejście zostanie ukierunkowane na poprawę perspektyw ekonomicznych producentów i powiązań między nimi a konsumentami i popiera zróżnicowane systemy żywnościowe stanowiące alternatywę dla konwencjonalnych systemów produkcji lub będące ich uzupełnieniem. Wskazuje na potrzebę bardziej sprawiedliwej redystrybucji wartości, która lepiej wynagradzałaby producentów za zapewnianie wysokiej jakości dóbr publicznych i usług ekosystemowych.

⁽¹⁾ COM(2020) 380 final.

⁽²⁾ COM(2019) 640 final.

5. Wzywa Komisję Europejską do konsekwentnego wykorzystywania istniejących wskaźników (np. związanych z celami zrównoważonego rozwoju) w celu monitorowania postępów w realizacji celu powiązania zrównoważonej produkcji żywności, usług ekosystemowych i uczciwych perspektyw ekonomicznych dla rolników i pracowników w ramach różnych polityk sektorowych. Wprowadzenie nowych wskaźników należy przewidzieć jedynie w odniesieniu do obszarów, które nie są jeszcze wystarczająco reprezentowane. Komitet domaga się, by w monitorowaniu i ocenie wdrażania strategii brały aktywny udział wszystkie podmioty systemu żywnościowego.

6. Ma nadzieję, że uznana i wsparta zostanie rola regionów i miast jako istotnych uczestników transformacji sektora spożywczego. Oprócz innych funkcji Europejski Komitet Regionów stanowi również kompendium wiedzy o praktykach europejskich miast i regionów i w związku z tym może być ważnym pośrednikiem w komunikacji i wzajemnym uczeniu się między różnymi poziomami sprawowania rządów. W ramach określania i wdrażania przyszłej WPR regiony europejskie muszą nadal móc pełnić rolę instytucji zarządzających, aby wspierać na poziomie lokalnym przemiany, o których mowa w strategii „od pola do stołu”, i gwarantować, że przyszłe plany strategiczne odpowiadają potrzebom lokalnym. Dlatego też bardzo ważne byłoby zregionalizowanie pierwszego filaru w planach strategicznych, tak aby można było zarządzać ekoprogramami jako istotnymi instrumentami towarzyszącymi wdrażaniu strategii, w sposób odpowiadający swoistym potrzebom każdego regionu.

Wsparcie dla producentów, promowanie krótkich i przejrzystych łańcuchów dostaw

7. Zaleca ściślejsze monitorowanie tendencji do koncentracji gruntów w rękach przemysłu rolnego oraz wzrostu cen gruntów, porzucania gruntów na obszarach peryferyjnych i związanej z tym utraty gruntów rolnych przez drobnych i średnich producentów i nowych rolników. Zaleca zatem zmianę istniejących instrumentów wspólnej polityki rolnej (WPR) – jak np. ewentualne ograniczenie płatności bezpośrednich na gospodarstwo – w celu ułatwienia dostępu do gruntów rolnych dla lokalnych, drobnych oraz średnich producentów rolnych i nowych rolników agroekologicznych działających indywidualnie lub grupowo, przy czym nie należy dopuścić do utraty rolników aktywnych zawodowo. Zaleca zapewnienie równowagi między gospodarką a ekologią w ramach WPR. Zachęca ponadto do wykorzystywania odzyskanej wody do nawadniania na obszarach dotkniętych deficytem wody, jak też do wspierania gospodarki rolno-leśnej.

8. Wyraża zadowolenie, że Komisja przewidziała wzmocnienie rolnictwa ekologicznego – i pragnie przeprowadzić w tym zakresie uprzednią ocenę skutków – poprzez przydzielenie na nie do 2030 r. co najmniej 25 % powierzchni użytków rolnych w UE oraz znaczny wzrost akwakultury ekologicznej. Wzywa ponadto Komisję do oceny innych systemów rolnictwa i produkcji korzystnych dla środowiska. W związku z tym zaleca rozważenie i wspieranie roli lokalnych i regionalnych strategii politycznych jako środka utrzymania i zwiększenia obszarów produkcji ekologicznej, precyzyjnej i zintegrowanej, dbającej o oszczędność zasobów środowiskowych za pomocą takich programów jak lokalne strategię żywnościowe (w tym biookręgi, ekoregiony, bioregiony⁽³⁾), a także procesy kształcenia. Życzy sobie, by w ramach WPR transformacja była zgodna ze zmianami w konsumpcji produktów ekologicznych. Apeluje ponadto o środki mające na celu wsparcie organizacji całego sektora ekologicznego, a nie tylko rozwoju produkcji, w celu zachowania wartości dodanej związanej z tą metodą produkcji i przetwarzania na różnych obszarach, w tym o zachęcanie do stworzenia sieci wodociągowych w celu zapewnienia producentom rolnictwa ekologicznego wody o jakości zgodnej z przepisami dotyczącymi rolnictwa ekologicznego.

9. Wzywa do położenia większego nacisku na krótkie łańcuchy dostaw i do uznania różnorodności europejskich systemów produkcji, w tym alternatywnych systemów produkcji mających na celu promowanie lokalnych/regionalnych metod produkcji, przetwarzania i wprowadzania do obrotu opartych na jakości odżywczej i dobrostanie zwierząt i środowiska. Apeluje o ustanowienie europejskich ram promowania i wzmocnienia krótkich łańcuchów dostaw w oparciu o innowacyjne i skuteczne praktyki lokalne. Wzywa, by ułatwiano wspieranie zbiorowych projektów terytorialnych z udziałem przetwórców, władz lokalnych, przedsiębiorstw rolnych i leśnych, handlowców i konsumentów lokalnych w celu opracowania lokalnej oferty żywnościowej. Wnosi ponadto o wsparcie dywersyfikacji lokalnej i regionalnej produkcji i przetwórstwa, rozwoju nowych sektorów (na przykład białka roślinnego, zwłaszcza roślin strączkowych, i wysokiej jakości sektorów, takich jak owoce jagodowe, orzechy itd.), w ramach których przewidziane zostanie także lepsze wykorzystanie wtórnych łańcuchów strumieni bocznych i odpadów w celu stworzenia wartości dodanej na różnych etapach łańcucha żywnościowego, wraz z rozważeniem możliwości wprowadzenia certyfikatów dotyczących zrównoważonej produkcji i obejmujących gospodarkę wodną lub glebową. W tym kontekście KR zauważa, że takie określenia jak „lokalne” i „regionalne” powinny odnosić się do danego produktu. Punktem wyjścia jest niski ślad środowiskowy produktu, unikanie zbędnego transportu oraz poprawa relacji między producentami a konsumentami.

⁽³⁾ Przykładem jest bioregion Bawaria 2012, którego celem jest przeznaczenie 30 % gruntów rolnych na rolnictwo ekologiczne do 2030 r. (źródło: badanie zleczone przez KR pt. *The Role of Local and Regional Authorities in making food systems more sustainable*).

10. Odnotowuje, że produkcja, przetwórstwo, sprzedaż detaliczna, opakowania i transport produktów żywnościowych mają nie tylko wpływ na różnorodność biologiczną, lecz również znacznie przyczyniają się do zanieczyszczenia powietrza, gleby i wody oraz emisji gazów cieplarnianych, w związku z czym życzy sobie, by podniesiono wartość strumieni bocznych w celu wprowadzenia modelu gospodarki o obiegu zamkniętym. Podobnie jak Komisja Europejska uważa, że pilne są następujące środki:

- a) ograniczenie do 2030 r. ogólnego stosowania pestycydów chemicznych i związanego z nimi ryzyka o 50 % oraz stosowania bardziej niebezpiecznych pestycydów⁽⁴⁾ o 50 %, dbając o to, by zaoferować rolnikom faktyczne, nieograniczające ich wydajności alternatywy zarówno dla pestycydów, jak i dla stosowanych praktyk rolniczych, przeznaczając większe środki na badania w tym sektorze i przyspieszając procedury wprowadzenia na rynek;
- b) ograniczenie utraty składników pokarmowych o co najmniej 50 % bez pogorszenia żyzności gleby;
- c) zmniejszenie do 2030 r. stosowania nawozów o co najmniej 20 %;
- d) zmniejszenie do 2030 r. o 50 % sprzedaży środków przeciwdrobnoustrojowych dla zwierząt utrzymywanych w warunkach fermowych i akwakultury;
- e) dalsze ograniczanie emisji gazów cieplarnianych pochodzących z sektora rolnego i z użytkowania gruntów, w szczególności podtlenku azotu i metanu (który pochodzi również z sektora produkcji zwierzęcej), oraz rolniczego wykorzystywania torfowisk, co w odpowiedni sposób przyczynia się do procesu określonego w Europejskim prawie o klimacie. W związku z tym wzywa Komisję do jak najszybszego opublikowania planu celów klimatycznych na 2030 r. z myślą o podwyższeniu wartości docelowej ograniczenia emisji gazów cieplarnianych co najmniej do 55 % w porównaniu z poziomem z 1990 r.⁽⁵⁾ i do realizacji planu powiązanego z odpowiednimi zobowiązaniami finansowymi.
- f) zwiększenie użytków zielonych i produkcji pasz białkowych w Europie poprzez zmniejszenie ilości importowanych pasz i białek, które nie spełniają europejskich norm klimatycznych i środowiskowych.

11. Apeluje do Komisji, by w ramach przyszłych prac przeprowadziła oceny skutków dotyczące sposobu ustalania celów liczbowych. Kraje, w których stosuje się duże ilości antybiotyków, chemicznych środków ochrony roślin i nawozów, należy zachęcać do znaczniejszego ich ograniczenia niż kraje o i tak już niskim poziomie stosowania.

12. Proponuje przeprowadzanie przejrzystych i łatwych do zakomunikowania ocen skutków w celu monitorowania celów osiągniętych w perspektywie średnioterminowej oraz renegocjacji niezbędnych adaptacji w porozumieniu z państwami członkowskimi, władzami lokalnymi i regionalnymi oraz podmiotami rolno-przemysłowymi.

13. Zaleca zaplanowanie bardziej rygorystycznych środków w odniesieniu do wpływu praktyk intensywnego chowu przemysłowego na środowisko. Opowiada się za wprowadzeniem na szczeblu UE rozważanego w strategii obowiązkowego, urzędowo certyfikowanego oznakowania dotyczącego dobrostanu zwierząt. Zaleca wprowadzenie obowiązku jasnego oznaczenia metody hodowlanej, obejmującej cykl życia zwierzęcia, aby umożliwić producentom informowanie o zastosowanych praktykach, a konsumentom – wybór produktów spełniających ich wymagania. Proponuje stopniowe i zaplanowane zmniejszenie chowu klatkowego w całej Unii Europejskiej, w tym poprzez wprowadzenie pułapów obsady zwierząt hodowanych w tego typu gospodarstwach rolnych oraz wspieranie ekstensywnej hodowli w akwakulturze. Domaga się, aby przestrzeganie pewnego pułapu obsady zwierząt w gospodarstwie było warunkiem dostępu do płatności w ramach WPR oraz by wzmocniono warunkowość WPR w zakresie przepisów dotyczących dobrostanu zwierząt.

14. Wnosi, by nowe programy ekologiczne zaoferowały zrównoważony, obowiązkowy, skuteczny i coraz znaczniejszy przepływ środków finansowych w celu propagowania zrównoważonych praktyk produkcyjnych znacznie poprawiających m.in. sekwestrację dwutlenku węgla (*carbon farming*) przez rolników i hodowców lasów oraz różnorodność biologiczną. Przypomina jednak, że działania rolno-środowiskowo-klimatyczne z drugiego filaru WPR okazały się zdecydowanie najskuteczniejszym środkiem WPR w zakresie zazielenienia, co wynika z podejścia oddolnego w określaniu tych środków w wypadku zarządzania regionalnego. W związku z tym domaga się, by wykorzystywano możliwości przenoszenia środków z pierwszego do drugiego filaru WPR, oraz apeluje o udział władz regionalnych w określaniu ekoprogramów zarówno w skali europejskiej, jak i krajowej, aby zapewnić większą spójność i komplementarność między ekoprogramami a działaniami rolno-środowiskowo-klimatycznymi oraz lepsze uwzględnienie potrzeb regionów. Zaleca ponadto wsparcie

⁽⁴⁾ Dotyczy to środków ochrony roślin zawierających substancje czynne spełniające kryteria wyłączenia określone w pkt 3.6.2–3.6.5 i pkt 3.8.2 załącznika II do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 (Dz.U. L 309 z 24.11.2009, s. 1) lub uznawane za substancje kwalifikujące się do zastąpienia zgodnie z kryteriami określonymi w pkt 4 tego załącznika.

⁽⁵⁾ Ten sam postulat został przedstawiony w opinii „Europejskie prawo o klimacie: ustanowienie ram na rzecz osiągnięcia neutralności klimatycznej” [COR-2020/01361 – sprawozdawca: Juan Moreno Bonilla (EPL/ES)] (Dz.U. C 324 z 1.10.2020, s. 58).

praktyk chowu na wolnym wybiegu wywierających mniejszy wpływ na środowisko. W celu zachowania równowagi między środowiskowym, gospodarczym i społecznym aspektem zrównoważonego rozwoju konieczne jest, by rolnicy mogli otrzymać rekompensatę z środków europejskich i krajowych za dodatkowe koszty związane z produkcją rolną.

15. Uważa, że oprócz zmian w sektorze rolnictwa konieczne jest przyspieszenie przejścia na zrównoważoną produkcję ryb. Zaleca środki mające na celu ochronę i wspieranie rybaków prowadzących połowy na małą skalę, takich jak rybacy realizujący zrównoważoną działalność w regionach najbardziej oddalonych, oraz zwalczanie intensywnego chowu klatkowego, nielegalnych praktyk połowu na skalę przemysłową i przełowienia, a także wprowadzenie bardziej odpowiednich środków w ramach przeglądu wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) oraz umów handlowych.

16. Ma nadzieję, że opracowane zostaną propozycje mające na celu zaplanowanie przestrzeni morskiej oraz stworzenie sieci obszarów, na których wszystkie formy połowów będą zakazane przez okres wystarczający, aby skuteczniej osiągnąć równowagę między wykorzystaniem zasobów rybnych a zdolnością morza do ich odtworzenia. Wzywa ponadto do ukierunkowania wysiłków na zapewnienie większej skuteczności opracowywania planów zarządzania połowami w strefach najbardziej zagrożonych z punktu widzenia środowiska.

Kwestie żywnościowe, walka z otyłością, promowanie odpowiedzialnej i krytycznej konsumpcji

17. Podkreśla wagę wyborów i nawyków żywieniowych konsumentów, które mają podstawowe znaczenie dla zmiany systemu żywnościowego. Popiera zamiar Komisji, by ułatwić przechodzenie na zdrowe i zrównoważone sposoby odżywiania zgodnie z celem nr 12 Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030⁽⁶⁾. Wzywa zatem Komisję, by wdrożyła pakiet spójnych środków ukierunkowanych na promocję diety śródziemnomorskiej, której korzystny wpływ na zdrowie został potwierdzony, a także zdrowych sposobów odżywiania się opartych na większym spożyciu produktów roślinnych oraz odpowiednim i odpowiedzialnym spożyciu tłuszczów i cukrów.

18. Apeluje, by Komisja opracowała bardziej odpowiednie systemy określania wartości odżywczej produktów uzgodnione na szczeblu europejskim i oparte na bardziej aktualnych danych naukowych. Wnosi, by rozważyła możliwość stworzenia europejskiego banku danych na temat wartości odżywczych i wdrożenia europejskiego programu określania wartości odżywczej. Aby pobudzać świadomą konsumpcję, celem powinno być dostarczanie przejrzystych, pełnych i jasnych informacji na temat jakości odżywczej, z uwzględnieniem pochodzenia produktów, wpływu transportu na środowisko oraz sposobów produkcji.

19. Podkreśla ponadto wagę wykroczenia poza działania w zakresie oznakowania informacyjnego poprzez edukowanie, zachęty i środki strukturalne ukierunkowujące konsumentów na krytyczną i odpowiedzialną konsumpcję i sprzyjające zdrowemu i dostępnemu środowisku żywnościowemu dla wszystkich. Zaleca zatem kampanie informacyjne i programy edukacyjne na temat zdrowego odżywiania i sposobu żywienia bogatego w składniki roślinne i błonnik. Popiera przyjęcie zachęt podatkowych dla konsumentów do wyboru zdrowego i zrównoważonego pożywienia. Zachęca ponadto do przedsięwzięcia środków zniechęcających przemysł rolno-spożywczy do wprowadzania na rynek i reklamowania wysoce przetworzonych i niezdrowych produktów spożywczych zawierających dużo cukrów, soli i tłuszczów nasyconych.

20. Zdecydowanie popiera środki gwarantujące, że cena żywności będzie odzwierciedlać realne koszty środowiskowe i społeczne oraz że producenci surowców będą uzyskiwać sprawiedliwy dochód ze swojej pracy. Wzywa zatem Komisję do omówienia z państwami członkowskimi środków mających na celu ograniczenie siły nabywczej przetwórców i przedsiębiorstw sprzedaży detalicznej oraz wzmocnienie pozycji negocjacyjnej producentów surowców, mając na uwadze naukowo udowodnione koszty dla środowiska i zdrowia publicznego. Zdaniem KR-u jest uzasadnione, by godziwa cena produktów wiązała się z wyższą ceną dla konsumentów⁽⁷⁾.

21. Wnosi, by Komisja uczyniła z prawa do pożywienia jeden z filarów wdrażania strategii. Proponuje zatem współpracę z państwami członkowskimi oraz władzami lokalnymi i regionalnymi w celu opracowania środków krótko- i średnioterminowych (np. poprzez wsparcie gospodarcze) i długoterminowych (strukturalnych polityk społecznych) i tym samym ułatwienia dostępu najsłabszym grupom społecznym do bardziej zrównoważonego i zdrowego systemu żywnościowego, co przyczyni się do zwalczania otyłości i niedożywienia. Wzywa do opracowania europejskiego planu działania dotyczącego otyłości i niedożywienia u dzieci na okres po 2020 r. Podkreśla, że przystępność cenowa zdrowej żywności powinna być wspierana raczej za pomocą bezpośrednich polityk i środków społecznych, przy jednoczesnym zapewnieniu sprawiedliwych cen produktów dla rolników i pracowników.

⁽⁶⁾ Cel nr 12 – odpowiedzialna konsumpcja i produkcja.

⁽⁷⁾ Zob. np. Willet, W. i in. (2019). *Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems. The Lancet Commissions*, 393 (1170), 447–492. Zob. również Howard, P., i in. *Global Meat: Social and Environmental Consequences of the Expanding Meat Industry*. MIT Press, 2019.

Zrównoważone zamówienia publiczne, zielone zamówienia żywności, programy edukacyjne

22. Wzywa do położenia większego nacisku na rolę zielonych zamówień publicznych i zielonych zamówień żywności jako środka wspierania zdrowego i zrównoważonego sposobu odżywiania oraz wzmocnienia i wspierania lokalnego rolnictwa opartego na specyfice regionalnej wraz z zapewnieniem udziału w rynku lokalnym i regionalnym producentom⁽⁸⁾.

23. Domaga się ustanowienia elastyczniejszych kryteriów wprowadzania produktów lokalnych i regionalnych do zamówień publicznych, w szczególności poprzez przyjęcie zasady 0 km w stołówkach szkolnych. Zaleca ponadto przyjęcie skutecznego systemu doradztwa lub uproszczonego europejskiego podręcznika w celu dostarczenia władzom publicznym jasnych wskazówek dotyczących tego, w jaki sposób wprowadzić kryteria większej zrównoważoności.

24. Popiera zachęcanie przez Komisję państw członkowskich oraz władz lokalnych i regionalnych do realizacji w szkołach programów edukacyjnych dotyczących rolnictwa, żywności, środowiska i klimatu. Uważa bowiem, że zasadnicze znaczenie ma zachęcanie do krytycznej konsumpcji, nauczanie o rolnictwie oraz zaszczepienie kultury żywnościowej i świadomości ekologicznej w młodych pokoleniach i najsłabszych grupach społecznych.

Ograniczenie ilości odpadów i zapobieganie im, promowanie gospodarki o obiegu zamkniętym

25. Wnosi, by Komisja przedstawiła ambitne przepisy i wiążące cele w zakresie zapobiegania marnotrawieniu żywności i jego ograniczania. Życzy sobie, by zachowała stanowczo wiążący cel polegający na zmniejszeniu o połowę marnotrawienia żywności do 2030 r. na podstawie prac prowadzonych we współpracy z Unijną Platformą ds. Strat i Marnotrawienia Żywności. Apeluje do Komisji o poświęcenie szczególnej uwagi wsparciu dla regionów najbardziej oddalonych, zważywszy na fakt, że z punktu widzenia obiegu zamkniętego ich gospodarek niezwykle istotne są poprawa zarządzania, recykling oraz odzyskiwanie wartości z odpadów i produktów ubocznych sektora rolno-spożywczego i rybołówstwa.

26. Zaleca zachowanie całościowej wizji łańcucha żywnościowego wraz ze środkami ograniczającymi marnotrawienie żywności zarówno na etapie początkowym (produkcja podstawowa) w procesie przetwarzania, podczas transportu środków spożywczych i ich wprowadzania do obrotu, jak i na etapie konsumpcji w gospodarstwach domowych i poza nimi. Proponuje zachęcanie supermarketów do wydajniejszego magazynowania produktów i zapewnienie specjalnego opodatkowania supermarketów za niewydajne wykorzystanie nadwyżek żywności. Z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę niektórych państw członkowskich dotyczącą obowiązkowego przekazywania nadmiernych zapasów w formie darowizny.

27. Wnosi o zamieszczanie bardziej odpowiednich informacji na temat terminu ważności na etykietach produktów spożywczych w oparciu o ocenę zarówno przydatności do spożycia, jak i niezdatności do spożycia. Uważa również, że istotne są kampanie informacyjne i uświadamiające skierowane do konsumentów, mające na celu zachęcanie do właściwej postawy w zakresie ograniczania odpadów żywnościowych. Zaleca ponadto przyjęcie podejścia oddolnego mającego na celu szerzenie wiedzy i rozwijanie innowacji i dobrych praktyk powstających w wielu ośrodkach miejskich i regionalnych.

28. Popiera zaplanowanie działań mających na celu rozpowszechnienie modeli produkcji i rozwoju terytorialnego opartych na filozofii „zero odpadów”, ponownym użyciu i gospodarce o obiegu zamkniętym w całym łańcuchu, w tym i w dziedzinie tworzyw sztucznych. Podkreśla, że zamówienia publiczne stanowią potężne narzędzie, za pomocą którego władze lokalne i regionalne mogą ustanowić normy i ukierunkować rynek w stronę bardziej zrównoważonych i lokalnych produktów i usług. Proponuje podejście oddolne w oparciu o programy wspierające pozytywne działania o obiegu zamkniętym z udziałem obszarów miejskich, podmiejskich, wiejskich i najbardziej oddalonych⁽⁹⁾.

Handel międzynarodowy, solidarność i zrównoważony rozwój w państwach trzecich

29. Uważa, że niezbędne jest przyjęcie kompleksowego podejścia do przejścia na zrównoważone systemy rolno-spożywcze w oparciu o współpracę z państwami trzecimi i międzynarodową politykę handlową. Podkreśla, że UE, która jest największym na świecie importerem i eksporterem żywności, zwiększyła swą zależność od państw trzecich i jej dotychczasowa polityka handlowa stoi w sprzeczności z celami społecznymi i środowiskowymi. Wzywa Komisję do aktywnego poszukiwania rozwiązań w tej dziedzinie, zwłaszcza w odniesieniu do zasad handlu międzynarodowego produktami rolnymi, rozwoju cen na rynkach UE i na rynkach międzynarodowych oraz trwałej równowagi popytu i produkcji mięsa i przetworów mlecznych.

⁽⁸⁾ Przypomina w tym kontekście punkt 19 rezolucji w sprawie zrównoważonej żywności przyjętej na 113. sesji plenarnej w lipcu 2015 r. (Dz.U. C 313 z 22.9.2015, s. 5): „Zaleca, aby różne podmioty zainteresowane zrównoważoną produkcją i odpowiedzialną konsumpcją [...] były informowane o możliwościach włączenia do swoich zamówień publicznych kryteriów zrównoważonego rozwoju [...]”.

⁽⁹⁾ Przykładem jest gmina Maribor w Słowenii, w której rozwija się synergii między miastami a obszarami wiejskimi dzięki przetwarzaniu odpadów organicznych w nawozy (źródło: „The Role of Local and Regional Authorities in making food systems more sustainable”, badanie zleczone przez KR).

30. Nalega, by umowy handlowe były oceniane z uwzględnieniem celu ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i opierały się na koncepcji zrównoważonego rozwoju. Wnosi, by rozwinięto rozdziały poświęcone zrównoważonej gospodarce leśnej, walce z wylesianiem, dobrostanowi zwierząt oraz naruszaniu praw człowieka⁽¹⁰⁾.

31. Uważa, że polityka handlowa, która nie gwarantuje, że rynki zewnętrzne spełniają wysokie standardy europejskie w zakresie zrównoważonego rozwoju i bezpieczeństwa żywności, może poważnie zaszkodzić rynkowi wewnętrznemu i zagrozić sektorowi rolnemu. Uważa, że europejskie umowy handlowe mają zasadnicze znaczenie dla zapewnienia równych szans na rynku wewnętrznym i zewnętrznym, ochrony konkurencyjności rolników europejskich i zagwarantowania im sprawiedliwego wynagrodzenia. Domaga się, by negocjowano z państwami trzecimi zasadę ścisłej wzajemności norm produkcji (poprzez zrównanie przepisów dotyczących ochrony upraw i środowiska oraz wskazanie w odpowiednich przypadkach lokalnych produktów najwyższej jakości). Proponuje także zaostrenie kontroli produktów w chwili wprowadzania na wspólny europejski rynek. Popiera transgraniczny podatek od emisji dwutlenku węgla, który uniemożliwiłby unijnym przedsiębiorstwom przenoszenie produkcji do krajów o mniej rygorystycznych normach środowiskowych.

Sprawowanie rządów, wdrażanie i monitorowanie

32. Zaleca konsekwentne ukierunkowanie przyszłej WPR, WPRyB i programów operacyjnych oraz krajowych planów strategicznych WPR na cele określone w Europejskim Zielonym Ładzie, szczególnie w odniesieniu do strategii „od pola do stołu” i strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. W związku z tym wzywa do włączenia do rozporządzenia w sprawie WPR wspólnych określonych ilościowo i wymiernych celów europejskich w zakresie krajowych planów strategicznych. Proponuje określenie jasnych wskaźników oddziaływania, by wytyczyć cele i śledzić wyniki. Domaga się, by regiony odgrywały decydującą rolę w zarządzaniu planami strategicznymi, zwłaszcza w odniesieniu do drugiego filaru, oraz by w planach reform WPR nie porzucono podejścia terytorialnego i regionalnego.

33. Ubolewa, że część WRF na lata 2021–2027 przydzielona na WPR w stanowisku przyjętym przez Radę Europejską w lipcu zmniejszyła się o 6,4 % w porównaniu z obecnym okresem. Ambitne cele związane z transformacją ekologiczną europejskiej produkcji rolnej muszą iść w parze z ambitnym budżetem dla WPR, a zwłaszcza dla Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Ubolewa ponadto, że wysiłki na rzecz przekształcenia WPR w celu jej większego ukierunkowania na dobro wspólne, zrównoważony rozwój i ochronę zasobów nie zostały jeszcze wyraźniej odzwierciedlone we wnioskach dotyczących rozporządzeń oraz że długie okresy przejściowe sprawiają, że oddziaływanie przyjętych rozwiązań wyraźnie się opóźni.

34. Przyjmuje z zadowoleniem chęć włączenia wszystkich podmiotów systemu żywnościowego, w tym społeczeństwa obywatelskiego i przedstawicieli władz lokalnych i regionalnych, we wdrażanie i monitorowanie strategii. Uważa, że w ramach strategii trzeba zastosować horyzontalne i wielopoziomowe systemy zarządzania zapewniające przekrojowy charakter działania różnych dyrekcji generalnych Komisji. Ma nadzieję, że przykładem będą modele partycypacyjne takie jak rady ds. polityki żywnościowej (*food policy council*) powołane w wielu samorządach lokalnych i regionalnych.

35. Proponuje, by Komisja nawiązała ścisłą współpracę nie tylko z Parlamentem, lecz również z Europejskim Komitetem Regionów oraz Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym w zakresie wdrażania i monitorowania obu strategii.

Bruksela, dnia 10 grudnia 2020 r.

Apostolos TZITIKOSTAS

Przewodniczący

Europejskiego Komitetu Regionów

⁽¹⁰⁾ Ten sam postulat został przedstawiony w opinii „Zintensyfikowanie działań UE na rzecz ochrony i odtwarzania światowych lasów” [COR-2019/04601 – sprawozdawca: Roby Biwer (PES/LU)] (Dz.U. C 324 z 1.10.2020, s. 48).